

Focus

Instituut voor Nederlandse Geschiedenis

THIJS HERMSEN

Faciliteren en stimuleren van onderzoek naar de historie van Nederland, dat is volgens directeur Donald Haks de missie van het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis. 'Het ING heeft in feite één groot aandachtsgebied en dat is de complete geschiedenis van ons land in al haar aspecten, vanaf het moment dat er bronnen beschikbaar zijn'.

Meer dan honderd jaar geleden, in 1902, riep de regering de voorloper van het ING in leven, de *Commissie van Advies voor 's Rijks Geschiedkundige Publicatiën*. Onder geschiedwetenschappers was grote behoefte aan betrouwbare historische bronnen ontstaan, en de commissie moest zich dus vooral met het uitgeven van bronnenpublicaties bezighouden. Dat is ook nu nog een van de belangrijkste activiteiten, maar er is intussen wel veel veranderd.

Sinds 1989 is het ING een zelfstandig onderzoeksinstituut van de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Met zijn circa zestig werknemers ontplooit het instituut vanuit zijn vestigingsplaats Den Haag een brede reeks activiteiten. Haks: 'De voornaamste werkzaamheden zijn het ontsluiten en publiceren van bronnen en gegevens over de geschiedenis van Nederland, en het onderzoek op basis van diezelfde gegevens. Daarnaast bouwen en beheren we digitale databanken en stellen we bronnenoverzichten, onderzoeksgidsen en naslagwerken samen.'

Volgens Haks onderscheidt het ING zich duidelijk van andere instellingen op hetzelfde vakgebied: 'Universiteiten houden zich met onderwijs en onderzoek bezig. Instellingen als het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis hebben als voornaamste taak het beheren van hun collecties. Het ING beheert geen collecties maar concentreert zich op onderzoek en de publicatie van bronnen.'

Het instituut neemt niet zelden grote projecten op zich, zoals de databank *De correspondentie van Willem van Oranje*. Haks: 'Er is onderzoek gedaan in tweehonderd archieven in heel Europa, waarbij vele duizenden documenten zijn gevonden. Daar zijn veel onderzoekers bij betrokken. Zo'n groot onderzoek kan een universitaire onderzoeksafdeling niet uitvoeren.'

Nationaal en internationaal werken de Haagse historici samen met veel partners. 'Internationaal zitten we bijvoorbeeld in een netwerk met soortgelijke instellingen in Groot-Brittannië, België, Frankrijk en Oostenrijk,' aldus de directeur. 'In Nederland werken we vooral op projectbasis samen met andere instituten en universiteiten. Samen met de

Donald Haks: 'Massadigitalisering gaat hoge vlucht nemen'

WIEBE KIESTRA

Koninklijke Bibliotheek houdt het ING de Digitale Bibliografie Nederlandse Geschiedenis up-to-date'.

In het midden van de jaren negentig begon het ING digitaal te publiceren: 'Dat brengt grote voordelen mee. Databases en digitale tekstbestanden zijn veel beter te doorzoeken als ze elektronisch toegankelijk zijn.' Tegenwoordig worden bijna alle projecten digitaal gepubliceerd en via de website van het instituut vrij toegankelijk gemaakt.

Haks: 'Wij zijn nu bezig met het Biografisch Portaal. Er zijn veel online biografische databanken over bewoners van ons land. Het ING stelt er bijvoorbeeld al twee samen: het Biografisch Woordenboek van Nederland en het Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland. Samen met andere wetenschappelijke instellingen willen we nu via dat Portaal alle aangesloten online biografische databanken doorzoekbaar maken.'

Een ander voorbeeld is de Digitale Bibliografie Nederlandse Geschiedenis (DBNG), een databank met duizenden boeken, tijdschriften, artikelen (ook digitale) en databanken over de geschiedenis van Nederland die in verschillende collecties zijn ondergebracht. Nieuw is de mogelijkheid om met behulp van geografische aanduidingen en een tijdbalk literatuur te zoeken.

In de nabije toekomst zal massadigitalisatie een grote vlucht nemen, verwacht Haks: 'De vraag onder historici naar grote inhoudelijk verschillende bronbestanden en tekstcorpora is groot. Daarbij verwacht ik dat de bestaande elektronische hulpmiddelen steeds geavanceerder zullen worden. Zo kan het doorzoeken

van teksten op betekenis en stijl worden verbeterd met technieken die op semantisch en syntactisch onderzoek zijn gebaseerd.'

Onderzoekers van allochtonen hebben veel gemeenschappelijk

Veel gemeenschappelijke ervaringen kwamen op 11 maart aan het licht op een studiedag van de NPSO over het ondervragen van niet-westerse allochtonen. De drukbezochte bijeenkomst bij het Sociaal-Cultureel Planbureau in Den Haag bood echter ook uitzicht op oplossingen.

Het Nederlandstalig Platform voor Survey Onderzoek had de middag georganiseerd vanuit de wetenschap dat etnische minderheden bij enquêtes een lastige groep vormen, en dat beeld werd bevestigd door alle vier de inleiders: Remco Feskens (CBS), Joost Kappelhof (SCP), Ahmed Ait Moha (Motivaction) en Marleen Foets (Erasmus Universiteit). Het betrekken van niet-westerse allochtone doelgroepen in onderzoek verloopt moeizaam, er moet veel energie worden gestoken in het behalen van een goede respons, het is lastiger om contact te leggen, de huishoudstructuur is ingewikkelder, bij de eerste generatie komen taalproblemen voor, mensen zijn langer afwezig en wonen geconcentreerd in stedelijke gebieden, zo kwam naar voren. Ook treden in de interactie tussen respondent, meetinstrument en interviewer allerlei meetfouten op. Mede daardoor kan het in de analysefase lastig zijn om gevonden verschillen te interpreteren. Opvallend was dat de

Resultaten webarchief deze zomer zichtbaar

In de loop van de komende zomer zal het mogelijk zijn om via de website van de Koninklijke Bibliotheek (KB) kennis te nemen van het groeiende Webarchief van Nederland.

De KB is in 2006 begonnen met het verzamelen en archiveren van een selectie uit het Nederlandse web. In eerste instantie ging het om een honderdtal websites, waarvan ruim 16 bestanden met een gezamenlijke omvang van meer dan 360 Giga-byte in tweehonderd verschillende bestandsformaten. Na deze eerste fase werd in 2007 begonnen met het opzetten van de infrastructuur en het inpassen van het archief in de bestaande activiteiten van de KB. Ook dit *Webarchief van Nederland* zal een selectie van Nederlandse websites duurzaam opslaan en permanent toegankelijk houden. Dat er voor een selectie is gekozen heeft praktische, juridische en inhoudelijke redenen. Zo kent Nederland geen depotwetgeving en kan de archiverende instelling daardoor alleen een website crawlen met toestemming van de eigenaar, waardoor streven naar volledigheid bij voorbaat zinloos is.

Ook auteursrechtelijke overwegingen spelen een rol. Daarnaast overweegt de nationale bibliotheek dat het beter is om een beperkt aantal websites geheel te archiveren dan om alle websites slechts fragmentarisch vast te leggen.

De criteria die de KB hanteert bij de selectie zijn behalve formeel – de site moet bijvoorbeeld openbaar zijn – vooral inhoudelijk. Daarbij is het bestaande collectieplan van de KB uitgangspunt. Dat plan concentreert zich op de Nederlandse geschiedenis, cultuur en samenleving en kent een indeling die het wetenschappelijk karakter van de KB sterk weerspiegelt.

Doelgroepen van deze nieuwe dienst zijn dan ook in de eerste plaats onderzoekers en beroepsmatig geïnteresseerden, maar het archief staat natuurlijk ook open voor alle anderen die belangstelling hebben voor het web. (Caroline van Wijk)

NATIONALE BEELDBANK

ervaringen zo universeel waren.

Voor de meeste problemen bleek echter ook een oplossing te vinden: het aantal contactpogingen verhogen leidt aantoonbaar tot een hogere respons, het inzetten van tweetalige interviewers maakt dat ook de eerste generatie kan deelnemen. Daarnaast kan een passende beloning tot een betere respons leiden en draagt het uitvoeren van een pilot bij aan het beperken van meet-

fouten. Ahmed Ait Moha van onderzoeksbureau Motivaction liet zien dat de inzet van online onderzoek voor specifieke leeftijdsgroepen een oplossing kan zijn. Er bleek dus weliswaar niet één recept te zijn om niet-westerse allochtonen in onderzoek te betrekken, maar er kan wel van steeds meer ervaringen gebruik worden gemaakt om een verantwoord en uitvoerbaar onderzoek op te zetten. (Yolanda Schothorst)